

①

สรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น ระดับภาค 4 ภาค

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วันที่ 15–17 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดขอนแก่น

ภาคกลาง

วันที่ 18–20 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดระยอง

ภาคเหนือ

วันที่ 21–23 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดเชียงใหม่

ภาคใต้

วันที่ 25–27 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็นระดับภาค เรื่อง การเสริมสร้างทุนทางสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

1

ภาพรวมการระดมความคิดเห็น

1.1 ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุนทางสังคม มีภาคละประมาณ 60 - 80 คน ประกอบด้วย ภาคประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/เครือข่ายชุมชน 59 คน ภาครัฐ 105 คน ภาคธุรกิจ เอกชน/มูลนิธิ/องค์กรพัฒนาเอกชน 17 คน การเมือง/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/องค์กรอิสระ 42 คน และสถาบันการศึกษา 15 คน คิดเป็นสัดส่วนภาคประชาชน ร้อยละ 25 ภาครัฐ ร้อยละ 44.1 ภาคเอกชน ร้อยละ 7 ภาคการเมือง/การปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 17.6 และร้อยละ 6.3 ตามลำดับ

1.2 บรรยากาศการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมทุกภาคได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางและหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคม ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคม พร้อมทั้งนำเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สามารถนำมาปรับให้เนื้อหาสาระมีความชัดเจนมากขึ้นและเสนอประเด็นที่มีความสำคัญเป็นจุดเน้นของแต่ละภาคเพื่อนำมาสะท้อนไว้ในยุทธศาสตร์

1.3 รูปแบบวิธีการดำเนินการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุนทางสังคมในแต่ละภาคมีจำนวนค่อนข้างมาก และเรื่องทุนทางสังคมอยู่ในความสนใจของทุกภาค การประชุมระดมความคิดเห็นในกลุ่มทุนทางสังคม จึงได้จัดรูปแบบการประชุม ดังนี้

- (1) จัดแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 2 – 3 กลุ่มๆ ละประมาณ 20-30 คน
- (2) ฉายวีดิทัศน์ เรื่อง “ทุนทางสังคม...พลังขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับทุนทางสังคม ก่อนจะนำเข้าสู่ประเด็นสำคัญของการประชุม
- (3) ผู้บริหาร สศช. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มทุนทางสังคมและประเด็นในการระดมความคิดเห็น โดยการประชุมเป็นการสร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องทุนทางสังคม และต้องการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางมาตรการเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อนำไปปรับปรุงยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคม ส่วนประเด็นหารือ มี 2 ประเด็นหลัก คือ ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างทุนทางสังคม ซึ่งพิจารณาจากยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคมและบทบาทของภาคีการพัฒนาที่ สศช. ได้ยกร่างเบื้องต้น รวมทั้งประเด็นอื่น ๆ ตามที่ที่ประชุมเห็นสมควร

(4) กลุ่มย่อยคัดเลือกประธานกลุ่ม ทำหน้าที่การดำเนินการประชุมและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งคัดเลือกผู้ช่วยเลขานุการกลุ่มย่อย ทำหน้าที่จดบันทึกประเด็นการประชุม และมีเจ้าหน้าที่ของ สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่จดประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย รวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุมจัดทำสรุปผลการประชุมของกลุ่มทุนทางสังคม โดยใช้เวลาในการระดมความคิดเห็นในกลุ่มย่อยประมาณ 3 ชั่วโมง

(5) ในช่วงสุดท้ายของการประชุม ตัวแทนของกลุ่มย่อยได้นำเสนอผลการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งคัดเลือกตัวแทนที่จะนำเสนอผลการประชุมของกลุ่มทุนทางสังคมต่อที่ประชุมใหญ่

2

ความเห็นจากการระดมความคิดเห็นกลุ่มทุนทางสังคม

2.1 ความเห็นในภาพรวมการเสริมสร้างทุนทางสังคม ที่ประชุมกลุ่มทุนทางสังคมมีความเห็นร่วมกัน ดังนี้

(1) ทุนทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญ มีบทบาทหลักในการพัฒนาสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และเป็นแกนเชื่อมโยงระหว่างทุนเศรษฐกิจและทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

(2) การดำเนินงานในระยะต่อไป คือ การทำให้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีประเด็นที่ต้องการความชัดเจนและเกิดเป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

(2.1) การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ควรกำหนดวิธีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้เป็นแนวทางที่ภาคีการพัฒนาสามารถยึดเป็นหลักในการดำเนินงาน และมีกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจนโดยต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมทำอย่างกว้างขวางให้มากที่สุด

(2.2) ความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และแผนบริหารราชการแผ่นดินที่ต้องชี้ให้เห็นชัดเจนในประเด็นหลักๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสอดคล้องและมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ข้อคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคมและบทบาทภาคีต่าง ๆ มีดังนี้

(1) ในภาพรวมที่ประชุมเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดทุนทางสังคม ที่มุ่งเพิ่มทุนทางสังคมและพิจารณาบทบาทของทุกภาคส่วนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ดังนี้

(1.1) **ครอบครัว** ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพสมาชิกในครอบครัวให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ก่อนเข้าสู่วัยเรียน และสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็กตามวัย มีส่วนร่วมในการทะนุบำรุงศาสนาให้ยั่งยืน ครอบครัวอบอุ่นและมีสมาชิกต่างวัยอาศัยร่วมกันจะช่วยสร้างเสริมให้เด็กสนใจใฝ่รู้เรื่องหลักคำสอนและศีลธรรม

(1.2) ชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาทุนทางสังคม โดยการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ประสบปัญหาต่างๆ สร้างชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ปราชญ์ ผู้รู้หรือผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันในชุมชน

(1.3) ระดับประเทศ มีบทบาทเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในทุกมิติทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยการพัฒนาคนให้มีศักยภาพพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคมเป็นทุนทางสังคม สามารถดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ รวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่ นำไปสู่การรักษาความเป็นไทย และการใช้นำไปประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(2) ที่ประชุมเห็นด้วยกับประเด็นยุทธศาสตร์รวมทั้งรายละเอียดการเสริมสร้างทุนทางสังคม ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ และบทบาทภาคี ดังนี้

(2.1) การเพิ่มคุณภาพและศักยภาพคน โดยการพัฒนาจิตใจ
คุณธรรม จริยธรรม ที่มุ่งเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนต่างวัยในครอบครัว กระตุ้นให้คนทุกวัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมในทุกระดับ สร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความพอเหมาะพอควร *การใฝ่หาความรู้* สร้างนิสัยรักการอ่านและใฝ่รู้ตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต บ่มเพาะความประพฤติอันดีงามให้กับเด็กและเยาวชนผ่านทางระบบการศึกษา เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถทั้งระดับพื้นฐานและระดับวิชาชีพเฉพาะ รวมทั้งสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกช่วงวัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น *ด้านสุขภาพอนามัย* ส่งเสริมการพัฒนาคนให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และเสริมสร้างคนไทยแข็งแรง ปลอด ละ เลิก พฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อสุขภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมให้ดูแลสุขภาพของตนเอง

(2.2) การส่งเสริมบทบาทของสถาบันหลักในการสร้างความสามัคคีและความสมานฉันท์ของคนในชาติ โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม รวมถึงครอบครัว ชุมชน เครือข่ายชุมชน ภาคธุรกิจ และประชาสังคม เพิ่มบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาจิตใจของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาทางเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน และในกระบวนการทำงาน รวมทั้งน้อมนำหลักการ “รู้ รัก สามัคคี” มาใช้ในการดำเนินชีวิตและสร้างการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่ความสมานฉันท์

(2.3) การรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทย ส่งเสริมให้ปราชญ์และผู้ถ่ายทอดความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการส่งสื่อนำความรู้มาทำประโยชน์เพื่อสังคม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย สร้างนวัตกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนและศิลปินรุ่นใหม่ รวมทั้ง ฟื้นฟู บูรณะ และพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาชน รักษา ฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างเป็นระบบ

(2.4) การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา จัดการองค์ความรู้ในระดับชุมชนที่ทำให้เกิดระบบความรู้ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และการนำภูมิปัญญามาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลักดันให้มีการจดลิขสิทธิ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ พัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความต้องการสินค้าและบริการที่มีศักยภาพ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ใหม่ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

(2.5) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเพิ่มทุนทางสังคม เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีวินัย รับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกัน เสริมสร้างระบบสุขภาพที่เน้นความร่วมมือระหว่างปัจเจกและชุมชน และสร้างมาตรการจูงใจที่เปิดโอกาสให้คน/ธุรกิจเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

(2.6) การเพิ่มบทบาทภาคีเพื่อเสริมสร้างทุนทางสังคม

» **ภาคประชาชน** ร่วมพัฒนาคณะในชุมชนให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้การรวมกลุ่มเข้มแข็ง ร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บ้าน วัด โรงเรียน เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทหลักในการเพิ่มทุนทางสังคมในชุมชน สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนให้เป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านและบูรณะโบราณสถาน

» **ภาคราชการ** ปรับระบบและวิธีการทำงาน โดยบูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนบราบ เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน เสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐทุกระดับ

» **ภาคธุรกิจเอกชน** ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อตรง สร้างความไว้วางใจเชื่อใจจัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร มีการแข่งขันที่เป็นธรรม ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อค่านึงถึงการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ร่วมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

» **สื่อ** มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยการสร้างกระแสเชิงบวก โดยการใช้สื่อทุกรูปแบบอย่างสร้างสรรค์ให้มีบทบาทต่อการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม สร้างค่านิยม พฤติกรรมการดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยแก่เด็กเยาวชนและสังคมไทย รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชน ตลอดจนเป็นแกนในการรับฟังความคิดเห็นและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) ที่ประชุมได้เสนอประเด็นเพิ่มเติมในแต่ละยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนขึ้น ดังนี้

(3.1) ด้านการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพคน ให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างคนดีด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกระดับ เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และสังคม และเชิดชูผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างทัศนคติที่ดีในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและ

สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ การสร้างภูมิคุ้มกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างความตระหนักถึงคุณค่าแห่งตนและจิตสำนึกในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงาม กำหนดให้การสร้างโอกาสและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นเป็นนโยบายสาธารณะของประเทศ การพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม หน้าที่พลเมือง รวมทั้งผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักวิชาการ ส่วนการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย ต้องเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของคู่สมรส เด็กแรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ เสริมสร้างคนไทยให้แข็งแรง โดยให้ลด ละ เลิก อบายมุข รู้จักการป้องกันโรคเบื้องต้น และมีพฤติกรรม การบริโภคที่เหมาะสม

(3.2) ด้านการส่งเสริมบทบาทสถาบันหลัก เพิ่มบทบาทสถาบันต่างๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาจิตใจของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น รวมทั้งมีการ เชื่อมโยงบทบาทของสถาบันต่างๆ ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ต้องปลูกฝังความรักชาติ ยอมรับความคิด วัฒนธรรมที่แตกต่าง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาคีการพัฒนาในทุกระดับ

(3.3) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดี เพิ่มเติมกระบวนการถ่ายทอด ความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์/ผู้รู้สู่คนรุ่นใหม่ผ่านศูนย์การเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ให้มี การสนับสนุนเด็กที่มีแววจังหวัดด้านศิลปวัฒนธรรม เพิ่มบทบาทสื่อมวลชน และสถาบันการศึกษาใน การรณรงค์ รักษา ฝึกระวัง ฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

(3.4) ด้านการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา การพัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญา ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ในระดับ ชุมชนต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในการดำรงชีวิต การพัฒนาศักยภาพชุมชน และสร้างสรรค์ มูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งสนับสนุนงานวิจัยพื้นบ้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมี นักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วม นำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งนำผลงานวิจัยไปสู่การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น

(3.5) บทบาทภาคี ที่ประชุมมีข้อคิดเห็น ดังนี้

➤ **เพิ่มเติมบทบาทของ 4 ภาคี** ดังนี้ **ภาคประชาชน** เรือง ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมของชุมชน ร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา รวมทั้ง ร่วมกันสืบค้นเอกลักษณ์และทุนทางสังคมของแต่ละชุมชนแล้วนำมาใช้ในการพัฒนาควบคู่กับทุนอื่น **ภาครัฐ** ต้องมีบทบาทในการเชื่อมโยงแผนชุมชนและแผนท้องถิ่นกับยุทธศาสตร์จังหวัด สำหรับ **ภาคเอกชน** ควรมีบทบาทในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ในส่วนของสื่อ ให้มีความสำคัญกับบุคลากรสื่อให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูล รวมทั้ง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

➤ **มีข้อเสนอให้เพิ่มภาคีการพัฒนาอีก 2 ภาคี** ได้แก่ ภาค การเมืองท้องถิ่น(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และภาคนักวิชาการ/สถาบันการศึกษา โดย**องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น** ต้องมีบทบาทในการลงทุนเพื่อเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยเฉพาะด้านการพัฒนา คน องค์ความรู้ วัฒนธรรม และสถาบันต่างๆ สนับสนุนกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพและทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่วนภาคนักวิชาการ/สถาบันการศึกษา ให้มีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยทำการวิจัยร่วมกับชุมชน เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน และสนับสนุนให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการความรู้ รวมทั้งสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน โดยนำวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้

2.3 ประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม

(1) บทบาทของภาคีการพัฒนา ได้แก่ สื่อ และภาคเอกชน ซึ่งยังเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการระดมความคิดเห็นค่อนข้างน้อย จึงควรสร้างการมีส่วนร่วมทั้งการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจในบทบาทของทั้ง 2 ภาคีให้มากขึ้น

(2) การศึกษาวิจัยในประเด็นที่มีความสำคัญแต่ยังขาดความรู้ ข้อมูลในเชิงลึก ได้แก่ เรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน การใช้วัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการจัดสวัสดิการของชุมชน

